

Näringsutskottets betänkande

1980/81: 36

över propositionerna 1980/81: 81 och 1980/81:105 om allmänna pensionsfondens förvaltning, m. m.

Ärendet

I detta betänkande behandlas propositionerna 1980/81:81 och 1980/81:105, vilka båda innehåller förslag till ändring i reglementet (1959: 293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning. Den senare propositionen innehåller också – i första hand – förslag om ökning av grundfonden för Sveriges allmänna hypoteksbank.

Proposition 1980/81: 81

Förslag

I proposition 1980/81: 81 har regeringen föreslagit riksdagen att antaga ett inom ekonomidepartementet upprättat förslag till lag om ändring i reglementet (1959: 293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning.

Förslagets huvudsakliga innebörd

Lagförslaget (som finns på s. 2–4 i propositionen) har i huvudsak följande innebörd. Det belopp som får överföras till allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelses förvaltning ökas med 600 milj. kr. till 1 850 milj. kr. Fjärde fondstyrelsen utökas med en ledamot, som skall utses på förslag av företrädare för de mindre och medelstora företagen. I fråga om första, andra och tredje fondstyrelsernas lån till banker som har lämnat s. k. återlån av ATP-avgifter skall gälla att räntesatsen skall motsvara räntesatsen för senast utgivna långfristiga statsobligationslån.

Ändringarna avses träda i kraft den 1 april 1981.

Proposition 1980/81:105

Förslag

I proposition 1980/81: 105 har regeringen föreslagit riksdagen

dels att antaga inom ekonomidepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970: 65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,

2. lag om ändring i reglementet (1959: 293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning,

dels att

3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 1 400 milj. kr. att utgöra grundfond för Sveriges allmänna hypoteksbank i stället för den nuvarande förbindelsen på 900 milj. kr.

Förslagets huvudsakliga innebörd

Det första av de båda lagförslagen (s. 2 i propositionen) innebär att grundfonden för Sveriges allmänna hypoteksbank ökas från 900 milj. kr. till 1 400 milj. kr. Bankens upplåningsrätt ökas härigenom med 5 miljarder kronor till 14 miljarder kronor.

Det senare lagförslaget (s. 3 i propositionen) går ut på en begränsning av kommunernas och landstingens möjlighet att erhålla återlån av inbetalade pensionsavgifter.

Ändringarna avses träda i kraft den 1 april 1981.

Utskottet

I propositionen 1980/81:81 föreslår regeringen att den del av allmänna pensionsfonden som fjärde fondstyrelsen får disponera – för aktieplaceringar – skall ökas från 1 250 milj. kr. till 1 850 milj. kr. Resurstillskottet är avsett för placeringar under perioden 1981–1985. Förslaget, som aviserades hösten 1980 i den s. k. besparingspropositionen (prop. 1980/81: 20 s. 32), tillstyrks av utskottet. De allmänna uttalanden som föredragande statsrådet gör om fjärde fondstyrelsens roll, m. m., tar utskottet inte ställning till i detta sammanhang. Utskottet räknar med att inom kort – vid behandling av den aviserade propositionen om industripolitikens inriktning, m. m. – få tillfälle att komma in på frågor om näringslivets kapitalförsörjning.

Regeringen föreslår samtidigt vissa andra ändringar i reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning. Antalet arbetsgivarrepresentanter i fjärde fondstyrelsen ökas med en. Syftet är att de mindre och medelstora företagen skall bli företrädna i fondstyrelsen. På riksdagens begäran föreslås en mera adekvat utformning än den nuvarande av det grundläggande säkerhetskrav som fjärde fondstyrelsen skall uppfylla vid sina placeringar – "riskbegränsning" i stället för "betryggande säkerhet". Slutligen föreslås ändrade regler beträffande räntesatsen för de refinansieringslån som erhålls hos första, andra och tredje fondstyrelserna av banker som har lämnat återlån till avgiftsbetalare.

Utskottet tillstyrker lagförslaget även i nu angivna delar. Vad beträffar den sistnämnda punkten vill utskottet härvid anföra följande.

Räntan på refinansieringslånen skall enligt förslaget följa räntan för det senast utgivna långfristiga statsobligationslånet. Det föreskrivs emellertid att regeringen har möjlighet att fastställa en annan räntesats för refinansieringslånen. Av propositionen framgår att denna möjlighet är avsedd för fall då det allmänna ränteläget har ändrats, sedan det senaste statsobligationslånet gavs ut, eller då den allmänna räntestrukturen har förskjutits. Föredraganden uttalar att regeringen bör vara restriktiv när det gäller att utnyttja möjligheten att justera refinansieringsräntan. Utskottet vill dock peka på en situation i vilken det är naturligt att en justering sker. I nära anslutning till att riksbanken beslutar om ränteändring brukar riksgälds-

kontoret ge ut ett nytt långfristigt obligationslån, som alltså blir normerande för refinansieringsräntan. Det kan dock förekomma att något längre tid förflyter mellan dagen för ränteändringen och emissionstillfället. Under år 1980 inträffade ett sådant fall. Efter riksbankens räntebeslut dröjde det omkring tre månader innan riksgäldskontoret emitterade ett nytt statsobligationslån. När, som i detta fall, tidsdifferensen inte blir helt obetydlig, framstår det för utskottet som naturligt att regeringen anpassar refinansieringsräntan till det nya ränteläget.

En ändring i reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning föreslås även i proposition 1980/81:105. Den går ut på en begränsning – i enlighet med vad regeringen har uttalat sig för i årets finansplan (prop. 1980/81:100 bil. 1 s. 37) – av kommunernas och landstingens möjlighet att erhålla återlån.

Utskottet har ingenting i sak att erinra mot den lagändring det här gäller. De två berörda förslagen till ändring i reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning, vilka delvis gäller samma paragraf och båda är avsedda att träda i kraft den 1 april 1981, bör emellertid sammanföras till en lag. Övergångsbestämmelserna får härvid redigeras om. Utskottet framlägger ett reviderat lagförslag i enlighet med vad som nu sagts.

I proposition 1980/81:105 föreslås i första hand en ökning av grundfonden för Sveriges allmänna hypoteksbank. Detta förslag tillstyrks av utskottet.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med anledning av proposition 1980/81:81 och proposition 1980/81:105 moment 2 antar förslag till lag om ändring i reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning enligt *bilaga*,
2. med bifall till proposition 1980/81:105 momenten 1 och 3
 - a) antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
 - b) bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 1 400 milj. kr. att utgöra grundfond för Sveriges allmänna hypoteksbank i stället för den nuvarande förbindelsen på 900 milj. kr.

Stockholm den 26 februari 1981

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Birgitta Hambræus (c), Tage Adolfsson (m), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp), Karl Björzén (m), Sivert Andersson (s) och Birgitta Johansson (s).

Förslag till

Lag om ändring i reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning

Härigenom föreskrivs att 1, 4, 11 och 15 §§ reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

De penningmedel, som enligt 19 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *skola* ingå till allmänna pensionsfonden, *skola* på sätt nedan stadgas förvaltas av fyra särskilda styrelser, benämnda första, andra, tredje och fjärde fondstyrelserna, därvid dock de medel som *överföras* till fjärde fondstyrelsens förvaltning *få* uppgå till högst 1 250 miljoner kronor.

Envar av första, andra och tredje fondstyrelserna skall bestå av nio och fjärde fondstyrelsen av *elva* ledamöter, vilka alla förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses

i första fondstyrelsen tre efter förslag av sammanslutningar, som *företräda* kommunerna och landstingskommunerna, och tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare;

i andra fondstyrelsen tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, en efter förslag av sammanslutning, som företräder konsumentkooperationen, och fyra efter

i tredje fondstyrelsen två efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av sammanslutningar, som *företräda* personer vilka *erlägga* avgifter enligt

*Föreslagen lydelse*1 §¹

De penningmedel, som enligt 19 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *skall* ingå till allmänna pensionsfonden, *skall* på det sätt *som* nedan stadgas förvaltas av fyra särskilda styrelser, benämnda första, andra, tredje och fjärde fondstyrelserna. Därvid *får* dock de medel som *överförs* till fjärde fondstyrelsens förvaltning uppgå till högst 1 850 miljoner kronor.

4 §²

Envar av första, andra och tredje fondstyrelserna skall bestå av nio och fjärde fondstyrelsen av *tolv* ledamöter, vilka alla förordnas av regeringen. Av ledamöterna utses

i första fondstyrelsen tre efter förslag av sammanslutningar, som *företräder* kommunerna och landstingskommunerna, och tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare;

i andra fondstyrelsen tre efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, en efter förslag av sammanslutning, som företräder konsumentkooperationen, och fyra efter förslag av rikssammanslutningar av

i tredje fondstyrelsen två efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare, fyra efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare och två efter förslag av sammanslutningar, som *företräder* personer vilka *erlägger* avgifter enligt

¹ Senaste lydelse 1978: 430.

² Senaste lydelse 1976: 98.

Nuvarande lydelse

19 kap. 3 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring; samt

i fjärde fondstyrelsen två efter förslag av sammanslutning, som företräder *primärkommunerna*, två efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare och fem efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare.

Avgives icke förslag som i första stycket sägs, förordnar regeringen ändå ledamöter som skolat utses efter sådant förslag.

För varje ledamot utses i *enahanda* ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter *skola* vara myndiga, här i riket bosatta svenska medborgare.

Föreslagen lydelse

19 kap. 3 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring; samt

i fjärde fondstyrelsen två efter förslag av sammanslutning, som företräder *kommunerna*, *tre* efter förslag av rikssammanslutningar av arbetsgivare och fem efter förslag av rikssammanslutningar av arbetstagare.

Avges inte förslag, förordnar regeringen ändå ledamöter.

För varje ledamot utses i *samma* ordning en suppleant.

Ledamöter och suppleanter *skall* vara myndiga, här i riket bosatta svenska medborgare.

11 §³

Fondstyrelserna skall, inom ramen för vad som är förenligt med den allmänna ekonomiska politiken och med beaktande av kreditmarknadens funktionssätt, förvalta allmänna pensionsfonden på sådant sätt att den blir till största möjliga gagn för försäkringen för tilläggs-pension. Placeringen av fondmedlen skall tillgodose kraven på *betryggande säkerhet*, god avkastning och tillfredsställande betalningsberedskap.

Fondstyrelserna skall, inom ramen för vad som är förenligt med den allmänna ekonomiska politiken och med beaktande av kreditmarknadens funktionssätt, förvalta allmänna pensionsfonden på sådant sätt att den blir till största möjliga gagn för försäkringen för tilläggs-pension. Placeringen av fondmedlen skall tillgodose kraven på god avkastning och tillfredsställande betalningsberedskap. *I fråga om de medel som första, andra och tredje fondstyrelserna förvaltar skall placeringen även tillgodose kravet på betryggande säkerhet och i fråga om de medel som fjärde fondstyrelsen förvaltar kravet på riskbegränsning.*

15 §⁴

Kreditinrättning, som enligt 14 § lämnat återlån, äger i samband därmed till motsvarande belopp erhålla lån från den fondstyrelse, som enligt 2 § har att förvalta de avgifter

Kreditinrättning, som enligt 14 § lämnat återlån, äger i samband därmed till motsvarande belopp erhålla lån från den fondstyrelse, som enligt 2 § har att förvalta de avgifter

³ Senaste lydelse 1979: 1056.

⁴ Senaste lydelse 1979: 1056.

Nuvarande lydelse

eller större delen av de avgifter för vilka återlånet beviljats.

Räntesatsen för lån från fondstyrelse till kreditinrättning enligt vad i första stycket *sägs* skall motsvara räntesatsen för *närmast före senaste årsskifte* i Sverige utgivna långfristiga statsobligationslån, om ej regeringen, *med hänsyn till att ränteläget därefter ändrats*, fastställt annan räntesats. Räntesatsen för lånet skall omprövas vart femte år under dess löptid.

Föreslagen lydelse

eller större delen av de avgifter för vilka återlånet beviljats. *De lån som kreditinrättningar erhåller under ett kalenderår på grund av återlån till kommuner och landstingskommuner får uppgå till ett belopp på sammanlagt högst etthundra miljoner kronor.*

Räntesatsen för lån från fondstyrelse till kreditinrättning enligt vad *som sägs* i första stycket skall motsvara räntesatsen för *senast* i Sverige utgivna långfristiga statsobligationslån, om ej regeringen fastställt annan räntesats. Räntesatsen för lånet skall omprövas vart femte år under dess löptid. *Fondstyrelsen och kreditinrättningen kan överenskomma om att den omprövade räntesatsen skall gälla även för övriga lån vilkas räntesats skall omprövas under samma kalenderår.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 1981.

2. Regeringen får dessförinnan förordna ledamöter och suppleanter i fjärde fondstyrelsen enligt 4 § i dess nya lydelse för tiden från och med den 1 april 1981 intill dess balansräkning för fjärde fondstyrelsen fastställts under år 1982.

3. I fråga om sådana lån från fondstyrelse till kreditinrättning, som hänför sig till återlån beviljade kommun eller landstingskommun före den 11 april 1981, gäller inte 15 § första stycket andra meningen.

4. Vid tillämpning av 15 § första stycket andra meningen skall beloppet etthundra miljoner kronor för år 1981 minskas med summan av sådana lån från fondstyrelse, som avses i 3 och som har betalats ut efter den 1 januari 1981.

5. I fråga om sådana lån från fondstyrelse till kreditinrättning, som hänför sig till återlån beviljade före den 11 april 1981, gäller fortfarande 15 § andra stycket första meningen i sin äldre lydelse.